BEVOLKINGSCIJFERS VAN CURAÇAO

DOOR

B. DE GAAY FORTMAN

Eerst 31 December 1930 heeft Curaçao zijn bevolkingsregister gekregen. Een burgerlijke stand dagteekent van 1831 en heeft bij de invoering van de nieuwe wetgeving van 1868 zijn regeling gekregen in het naar het Nederlandsche voorbeeld gemaakte Burgerlijk wetboek van Curaçao, dat op dit stuk, in overeenstemming met het concordantie-beginsel van artikel 138 van het Regeeringsreglement, de ontwikkeling van het moederland gevolgd heeft.

Bevolkingsregister en burgerlijke stand geven tezamen de ontwikkeling der bevolking weer; de gegevens van den burgerlijken stand dienen het bevolkingsregister, maar het laatste heeft er meer. Betrouwbare cijfers omtrent den omvang der bevolking, die behalve door geboorte en overlijden door vestiging en vertrek bepaald wordt, kunnen alleen door een wettelijk geregeld bevolkingsregister gegeven worden. En vóór 1831 moest men ook in Curaçao de gegevens, die tot den burgerlijken stand behooren, bijna uitsluitend zoeken in de kerkelijke registers, die echter geen overlijdensboeken bevatten, al zullen daaromtrent eenige gegevens te vinden zijn in de archieven der wees- en boedelkamers, en meer nog in het Journaal van ontvangst van kerkegerechtigheid wegens begraven enz., dat zich over de jaren 1769 tot 1831 in het oud-archief van Curaçao Aruba en Bonaire op het Rijksarchief bevindt.

Dit archief is in het algemeen wat den burgerlijken stand betreft zeer onvolledig. Doopboeken der Gereformeerde kerk vóór 1727 zijn er niet; van 1752 tot 1820 zijn zij met een hiaat tusschen Juni 1784 en Januari 1785, waarop wellicht eenige ongedagteekende inschrijvingen betrekking hebben, aanwezig. 1820 tot 1828 ontbreekt. Het Luthersche doopboek loopt van 1757 tot 1825. De gegevens der Roomsche Katholieke kerk zijn van 1782 tot 1819 in hun geheel aanwezig, met twee boeken over de jaren 1768–1778, waaruit 1771–1774 ontbreken.

De Portugeesch Israelietische gemeente heeft een volledige lijst van geboorten over 1722 tot 1831 met aantekeningen van het overlijden der ingeschrevenen. De ondertrouw- en trouwboeken van de Gereformeerde (Hervormde) kerk zijn er van 1714-1822.

In Onze missiën in Oost- en West-Indië van Febr. 1922 heeft de toenmalige pater, thans bisschop, Gijlswijk een zeer belangwekkend opstel geschreven „De huwelijksvorm der burgerlijke wetgeving in Curaçao”, waaruit blijkt, dat de R.K. kerk oudere doopboeken heeft, dan hierboven genoemd, en ook gegevens over huwelijken van Roomsche Katholieken.

Minuut-akten van burgerlijke ondertrouw en trouw zijn aanwezig van 1708 tot 1807 in de protocollen van den secretaris van den Grooten raad en van 1807 tot 1816 afzonderlijk.

Dit wat Curaçao betreft. Van Aruba en Bonaire is er niets.

Van de bovenwindsche eilanden zijn alleen omtrent St. Eustatius eenigszins belangrijke gegevens aanwezig over doop en huwelijk in de Hervormde kerk, over huwelijken van Joden en voor de burgerlijke overheid en ook een „Register van overledenen, gehouden ter secretarie. 1793-1817”.

Men mag aannemen, dat de burgerlijke stand-gegevens na 1828, die tot 1845 op het Rijksarchief zullen berusten, geïnventariseerd in handschrift, heel wat vollediger zullen zijn.

Uit het oud-archief is een en ander gepubliceerd. Hamelberg heeft de ondertrouw- en trouwakten der Hervormden van 1714 tot 1722 afgedrukt in het vijfde jaarverslag van het Curaçaosche genootschap, en in het zesde verslag dezelfde akten van St. Eustatius van 1710 tot 1740. Voorts hebben in het Koloniaal Weekblad tusschen 1928 en 1932 heel wat akten een plaats gevonden.

Men ziet daaruit hoe weinig scherp de scheidingslijn liep niet alleen tusschen Gereformeerden en Lutherschen maar zelfs tusschen Protestanten en Roomschen. Het doopboek der Gereformeerde kerk 1785-1799 begint met de doopakte van Johannes Horthensius Römer, geboren 16 September 1784, „overgenomen uit het Luthersche doopregister, gedoopt bij absentie van de Gereformeerde predikanten door den Lutherschen leeraar”. In hetzelfde doopboek is de laatste doopakte van ds. De la Houssaye van 4 September 1796. Daarna volgen eenige doopvermeldingen door ds. P. J. van Esch van kinderen, „welke bij gebrek aan Gereformeerde Predikanten in de hervormde gemeente door den Lutherschen predikant Jacobus Muller Antoniszn. gedoopt zijn ge-

worden", overgeboekt uit het Luthersche doopboek tusschen 22 Januari 1798 en 9 Februari 1800. En dan komen, overgenomen uit 't Roomsche doopregister, de namen der kinderen, „die, bij gebrek van Gereformeerde Predikanten, in deze gemeente, gedoopt zijn geworden door de Roomsche Priesters te Curaçao”.

Men mag aannemen, dat al deze boeken een schat van gegevens bevatten omtrent de oudste Curaçaosche families. Echter maakt men zich in Curaçao in den regel niet druk om de genealogie. Het is al weer bijna tien jaar geleden, dat de heer Jorge B. Suarez in *Boletín Comercial* een soort encyclopaedisch werk aankondigde met levensbeschrijving van vooraanstaande Curaçaoenaars tusschen 1827–1927. Het is tot nu toe niet verschenen. Een genealogie is nog iets anders, meer van persoonlijk en familie- dan van algemeen belang. Zij zou ook oplossen de oorsprong van al die dubbele en zelfs driedubbele namen, die op het oog familienamen lijken, maar in werkelijkheid veelal slechts als voornamen gebruikte familienamen zijn. Ik heb mij laten vertellen, dat, anders dan in het moederland, tegen deze wijze van naamgeving in Curaçao bij den burgerlijken stand geen bezwaar bestond en bestaat, omdat daar niet geldt de Napoleontische wet, die nog steeds voor Nederland deze zaak regelt. En wat het veelvuldig Curaçaosch gebruik van meervoudige achternamen betreft — in Nederland, zoo vernam ik, is de overheid daarmee lastig, en bij inwilliging van het verzoek moet men veel betalen, maar in Curaçao is het goedkoop en een gunstige beschikking regel.

Men heeft in Curaçao lang een tijd gehad — en nog zal deze wel niet geheel weg zijn —, dat menschen, vooral uit de volksklassen, met twee of drie namen te boek stonden; dikwijls was die, welke zij volgens den burgerlijken stand droegen, dan de ook hun het minst bekende. En die burgerlijke stand-naam was dan veelal nog niet eens juist, doordat de moeder of vader zijn eigen naam niet wist en de vroedvrouw er maar wat van maakte, bijv. den voornaam van de moeder als achternaam van het kind opgaf. Er loopen dan ook heel wat Curaçaoenaars rond met voornamen als achternamen. En ook de ambtenaren van den burgerlijken stand schijnen in nauwkeurigheid in het bijhouden en bewaren der registers wel eens tekort geschoten te zijn. Vergeleken met Nederland heeft de Curaçaosche gerechtelijke statistiek altijd een buitengewoon groot aantal verzoekschriften tot verbetering van de registers van den burgerlijken stand vermeld. Ik herinner mij dat nog zeer goed van een twintig, vijf en twintig jaren geleden. Er was dan altijd reden tot groote verwondering over het geheugen,

waarvan blijk gegeven werd. Men nam de orkaan van 1877 als uitgangspunt, en de mededeeling van een getuige, dat hij zich herinnerde, dat een kind twee jaren vóór- of vier jaren na de orkaan was geboren, was geen zeldzaamheid.

Volgens een mededeeling in de *A m i g o e* heeft men ook bij de zuivering van den burgerlijken stand en de inrichting van het bevolkingsregister den rechter te hulp geroepen. In 1935 alleen werden op Curaçao 205 vonnissen ter naamverbetering in geboortacten ingeschreven; 66 huwelijks- en 22 overlijdensacten werden verbeterd.

Het Curaçaosche bevolkingsregister dagteekent eerst van 31 December 1930. Daarvóór hebben vele schrijvers te allen tijde cijfers over de bevolking, onderscheiden naar kleur, kerk en status, gegeven, maar zeer betrouwbaar zijn die gegevens niet. Zoo geeft Van den Bosch, den lateren commissaris-generaal, in zijn bekend werk over onze koloniën de bevolking van het eiland Curaçao op als tellende in 1813 12840 zielen, van welke 6026 slaven, maar hij voegt eraan toe, dat anderen 15 tot 19000 inwoners opgeven. Teenstra, die de bevolking van St. Eustatius van 2668 in 1818 tot 1828 met 400 doet terugloopen, deelt mee (in 1833), dat die bevolking geen tiende deel meer van een halve eeuw tevoren bedraagt. En inderdaad wordt voor 1780 een bevolking van meer dan 25000 zielen op dit eiland opgegeven.

Ook de Koloniale verslagen en de latere Verslagen van bestuur en staat van Curaçao hebben geregeld bevolkingscijfers meegedeeld. De eerste tienjaarlijksche volkstelling vond plaats in den nacht van 31 December 1930 op 1 Januari 1931. Men stelde toen een bevolking vast van 76.332 zielen, zijnde 8610 meer dan het cijfer van 1929, het laatste vóór de instelling van het bevolkingsregister. Begrijpelijkerwijs vertegenwoordigt dit laatste cijfer niet alleen een vermeerdering van dat over het voorafgaande jaar maar ook een verbetering daarvan. Voor Curaçao alleen is het 5.821.

De *A m i g o e* van 11 Maart l.l. e.v.v. heeft eenige artikelen gewijd aan den tegenwoordigen burgerlijken stand en het bevolkingsregister, ontleend aan een onderhoud met den heer M. Bartels Daal, chef van dezen dienst.

Allereerst wordt het volgende staatje van het inwonersaantal in het gebiedsdeel gegeven:

	1900	1930	1934	Op 1 Jan. 1936
Curaçao (totaal) . .	30.636	50.335	52.796	55.463
Stad		23.243	25.848	27.231
2e distr.		21.735	19.585	20.682
3e distr.		5.357	7.363	7.550
Aruba	9.702	15.687	18.975	20.414
Bonaire	5.086	6.139	6.028	5.939
St. Maarten	3.174	2.376	2.773	2.674
Saba	2.177	1.688	1.483	1.416
St. Eustatius	1.634	965	1.199	1.198
Totaal.	52.109	77.003	83.254	87.104

Hierbij treft een klein verschil in de tweede kolom — als ten minste het totaalcijfer van 77.003, daar genoemd, ook dat is der eerste tienjaarlijksche volkstelling — met het boven opgegeven cijfer 76.332.

De *Amigoe* geeft echter niet alleen cijfers en feiten zonder meer, maar bewerkt deze ook statistisch en weet vergelijkingen met andere landen te maken. Ook daarvan wordt hier een en ander weergegeven.

Het *geboortecijfer* van het gebiedsdeel Curaçao over 1935 is 32.3 per 1000 inwoners; voor Roemenië, het hoogste uit Europa, is dit cijfer 32.4.

Voor de verschillende eilanden is dit cijfer:

Curaçao	29.2	St. Maarten . .	28.4
Aruba	44.8	St. Eustatius . .	39
Bonaire	25.9	Saba	20.7

Het zeer lage cijfer van Saba wordt verklaard uit de afwezigheid van vele mans, die buiten het eiland werk hebben. Het eiland had in 1935 339 mannen en 877 vrouwen als inwoners. Voor het zeer hoge cijfer van Aruba zoekt de redactie geen verklaring. Wel wijst zij op de gestadige toename met een zeer hoog cijfer voor 1932, terwijl het geboortecijfer voor het eiland Curaçao zich voortdurend in dalende richting beweegt:

Per 1000 inwoners:

1930	Curaçao (eiland)	35.9	Aruba	39
1931	"	33.5	"	40
1932	"	33.2	"	50
1933	"	31.4	"	44.2
1935	"	29.2	"	44.8

Belangwekkend is deze vergelijking:

Roemenië	32.4	Schotland		
Curaçao	32.3	Denemarken		
Bulgarije		Zwitserland		16.1
Portugal		Frankrijk		
Polen		België	16	
Spanje	23.2	Estland		
Litauen		Noorwegen		14.8
Italië		Engeland		
Hongarije	21.4	Zweden	13.7	
Nederland	20.2	Oostenrijk	13.5	
Ierland				
Tsjecho-Slowakije				
Duitschland				18

Het *sterftcijfer* in het gebiedsdeel is niet ongunstig. Hier worden alleen cijfers van de verschillende eilanden gegeven.

Over 1886–1895 was voor het eiland Curaçao het gemiddeld sterftcijfer 19.4 per 1000 inwoners; in het zeer drooge jaar 1912 53; in 1927 17.4, wat ook ongeveer het gemiddelde was van 1920 tot 1930. Daarna was het

1930 . . . 16	1933 . . 11 (of 13)
1931 . . . 17	1935 . . 12.3
1932 . . . 13 (of 11)	

Dit laatste cijfer staat tusschen dat van Cuba (11.2) en Panama (12.6), de gunstigste cijfers in Midden-Amerika.

Voor Aruba worden de volgende sterftcijfers gegeven per 1000 inwoners:

1928 12	1932. 13
1930 14	1933. 9
1931 16	1935. 11.1

De andere eilanden hebben voor 1935 de volgende overeenkomstige cijfers:

Bonaire 11.1	St. Eustatius . . 17.2
St. Maarten. . . 21.5	Saba 15.7

St. Maarten overtreft in ongunstigen zin zelfs Roemenië met

20.7. De *Amigoe* meent, dat hier misschien verband met de hookwormziekte moet gezocht worden. Voor andere jaren waren de sterftcijfers van St. Maarten per 1000 inwoners:

1930	20	1932.	16
1931	23	1933.	14

Het sterftcijfer van Nederland, het laagste van Europa, is 8.4 per 1000 inwoners.

Het geboorteoverschot in Curaçao is 20 per 1000 inwoners, zegt de *Amigoe*, zoodat het gebiedsdeel misschien wel een der eerste plaatsen der wereld bezet.

Doordat het blad het sterftcijfer voor het geheele gebiedsdeel niet noemt, zou men kunnen denken, dat de redactie hier een vergissing begaat. Het geboortecijfer per 1000 inwoners van het gebiedsdeel is 32.3 en het bovengenoemd sterftcijfer van het eiland Curaçao is 12.3, zoodat men zoo komt op 20. Echter is het sterftcijfer van het eiland Curaçao over 1935 29.2 per 1000 inwoners, en het geboorte-overschot derhalve 16.9, dus nog gunstiger. Maar toevalligerwijs is, zooals mij bij narekening gebleken is, het sterftcijfer per 1000 inwoners voor de geheele kolonie in 1935 gelijk aan dat van het hoofdeiland, dus 12.3; het geboorteoverschot voor het geheele gebiedsdeel is dus inderdaad 20 per 1000 inwoners geweest in 1935.

Over de *huwelijkscijfers* schrijft de *Amigoe* ongeveer aldus:

In Nederland schommelt het aantal huwelijken per 1000 inwoners sinds het jaar 1840 om het cijfer 7, met tweemaal een laagtepunt van 6, nl. tijdens de beruchte aardappelziekte van 1847 en de oorlogsjaren 1914-'15. Twee hoogtecijfers 9 dagteekenen van de jaren 1850 en 1920.

Het huwelijkscijfer schijnt dus wel met de economische toestand nauw te zijn verbonden, zooals ook de Curaçaosche cijfers in de z.g. malaisejaren aantoonen.

Voor het eiland Curaçao zijn de cijfers uit de laatste jaren per 1000 inwoners:

1930.	9
1931.	6
1932.	6
1933.	5
1935.	7

Op Aruba en Bonaire was over het jaar 1935 het huwelijkscijfer 12, op St. Maarten 5, op Saba 10 en op St. Eustatius 1.4.

Op de eilanden, waar het huwelijkscijfer laag is, alhoewel nog

mooi, vergeleken met de niet-Nederlandsche eilanden in West-Indië, en in het bijzonder in de Engelsch sprekende, is het aantal *geboorten buiten echt* hoog.

St. Eustatius met 1.4 huwelijk per 1000 inwoners had in 1935 19 buitenechtelijke geboorten tegen 24 in echt, en St. Maarten met 5 huwelijken op de 1000 inwoners heeft zelfs 47 buitenechtelijke tegen 19 in echt. Bonaire en Aruba echter met een hoog huwelijks-cijfer hebben, wat geboorten in echt betreft, veel mooiere cijfers.

Hier volgt een percentsgewijze vergelijking van de buitenechtelijke geboorten

	1932	1933	1935
Curaçao	37%	36%	35%
Aruba	21%	24%	20%
Bonaire	26%	34%	25%
St. Maarten.. . . .	61%	64%	71%
Saba	33%	38%	31%
St. Eustatius	49%	60%	44%

Dit wijst, althans voor Aruba en Bonaire, Saba en St. Eustatius op vooruitgang.

Het aantal *chtscheidingen* was op het eiland Curaçao 29, d.i. dus op 50.000 (lees 55.500) inwoners).

Hierop laat de *A m i g o e* een redeneering volgen, die niet juist schijnt. In Nederland, aldus het blad, rekent men door elkaar 5 inwoners als een gezin. Dat zou voor het eiland Curaçao 11.000 huwelijken geven, maar hier mag men wel 8 inwoners voor een gezin nemen, en dus zouden er 6875 gehuwde paren zijn. 29 echtscheidingen op 6875 gehuwde is 4.3 echtscheidingen op 1000 gehuwde paren. Voor Nederland was dit cijfer in 1933 1.8 en in 1934 1.7, dus Curaçao geeft wel een heel slecht cijfer.

Nu zit in dit onderstelde van 8 inwoners in één gezin een groote willekeur. Ik weet ook niet of dat van 5 in één gezin voor Nederland rekening houdt met ongehuwden. Maar de redactie van de *A m i g o e* verwaarloost geheel, dat die 6875 gezinnen niet allemaal gezinnen van *gehuwde* paren kunnen zijn, als men let op het nog altijd groote cijfer (35%) der onechte geboorten. Doet men dat wel, dan zou men tot een nog veel hooger cijfer dan 4.3 voor dat der echtscheidingen op 1000 gehuwde paren moeten komen.

Het komt mij voor, dat dit er reeds op wijst, dat er in deze rede-neering een fout moet zitten. Als men ziet het groote aantal echtscheidingen, dat in Nederland wordt uitgesproken, lijken ook de cijfers voor dat land ter vergelijking gegeven nog wel erg gunstig. Worden hier wel gelijkwaardige grootheden vergeleken?

De *Amigo* e deelt mee, dat zij van het bevolkingsregister niet heeft kunnen krijgen het juiste getal der gehuwde paren, daar deze slechts bij de tienjaarlijksche volkstelling worden berekend. De eerste tienjarige volkstelling op Curaçao is van 31 December 1930. Het aantal gehuwde paren op dien datum moet dus bekend zijn. En het cijfer der echtscheidingen over 1930 zal ook bekend zijn. Als men nu eens vergelijkbare cijfers voor Nederland en Curaçao over dat jaar gaf.

De *Amigo* e van 21 Maart 1326 laat op deze beschouwingen volgen een „statistiek van het Apost-Vicariaat van Curaçao over het jaar 1935”.

Vroeger vond men in de *Koloniale verslagen* ook cijfers omtrent de bevolking naar de gezindten. Al jaren geleden zijn deze gegevens om onbekende redenen ineens verdwenen. Nu schat de missie het aantal Roomsche Katholieken op 69000, te weten 44700 voor Curaçao, 16200 voor Aruba, 5850 voor Bonaire, 975 voor St. Maarten, 325 voor St. Eustatius en 950 voor Saba. Deze schatting is, zegt het blad, aan den lagen kant, ook als men die vergelijkt met de cijfers van de volkstelling van 1930, en ook omdat men daarbij tot ongewoon hooge geboorte- en sterftcijfers onder Roomsche-Katholieken komt, vergeleken met de daarvoor van gouvernementswege verstrekte gegevens. O.a. zou dan het sterftcijfer van Aruba, 44.8 per 1000 inwoners, voor Roomsche Katholieken 51 moeten zijn.

Deze geschatte cijfers geven aan, dat 81% van de bevolking van de benedenwindsche en 42½% van die der bovenwindsche eilanden Roomsche Katholiek zou zijn.

Een vergelijking van de geboortecijfers, van gouvernementswege verstrekt, met die der doopsels volgens de missieboeken geeft aan, dat van alle geboren Roomsche Katholiek zijn gedoopt:

op Curaçao	93% (81)	op St. Maarten	35% (36½)
op Aruba	92% (79)	op St. Eustatius	34% (27½)
op Bonaire	> 100% (98½)	op Saba	79% (67½)

De cijfers tusschen haakjes zijn die van het door mij berekende percentage der bevolkingscijfers dat Roomsche Katholiek is.

Merkwaardig is in deze cijfers, zegt de *A m i g o e*, dat op Bonaire de geboortecijfers van het Gouvernement niet kloppen met de in de Katholieke kerk gedoopte kinderen.

Wat de sterftegevallen betreft heeft de missie op Bonaire en Aruba een groot verschil met de gouvernementscijfers.

Het volgende staatje wordt daarvan gegeven:

	Gouv.	Missie
Curaçao	682	631
Aruba	227	232
Bonaire	66	76
St Maraten.	56	15
St. Eustatius	19	8
Saba	22	16

Uit de gegeven cijfers omtrent de sterfgevallen valt nog wel iets te leeren omtrent de kindersterfte.

Op Curaçao waren 42% der sterfgevallen kinderen beneden de 7 jaar;

op Aruba 65%

op Bonaire 44%.

Wel mag de aandacht gevestigd worden op het abnormaal hoge cijfer der kindersterfte op Aruba.

Ten slotte wijst het blad op een maatschappelijk voordeel van een goed ingerichten burgerlijken stand en bevolkingsregister: toeneming van het aantal erkenningen door de moeder en ook toeneming van de daarop gevolgde huwelijken.

Ik heb met het bovenstaande in de eerste plaats willen wijzen op den vooruitgang, die Curaçao gemaakt heeft met zijn bevolkingsregister en zijn verbeterden burgerlijken stand. In de tweede plaats heb ik de aandacht willen vragen voor de belangwekkende beschouwingen van de *A m i g o e*, die naar meer smaken. Mischien dat men ons de vergelijkende cijfers in volgende jaren wat overzichtelijker kan geven.

Amsterdam, 2 Mei 1936.